

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د مسلمانانو د وروسته پاتي والي يوازينی علاج

مؤلف

شيخ الحديث مولانا محمد زكريا نور الله مرقدہ

ژباړونکی :

مولوي عبدالهادي (حماد)

(و فضائل اعمال و کتاب وروستی برخه)

Download from: aghalibrary.com

د حقيقت څرنگتيا

نحمده و نصلي علي رسوله الكريم.

د څه وخت راپه دې خوا زما د استاذ، مشر، زبدة الفضلاء او مقتدا عالم حضرت مولانا محمد الياس رحمته الله عليه په برکت د تبليغ کار شروع دى، چې د امت د عالمانو، بزرگانو برکت او پوره پاملرنه ورسره وه پوهان خلگ ښه په خبر دي ما گنهگار بنده ته د دې پاكو هستيو امر وسو، چې د تبليغ په اړه يو څه وليكم ترڅو په تبليغ كولو كې اساني رامنځته سي او گټور تمام سي.

د دغه مخورو استادانو د امر په منلو يو څو كرښي ليكم، چې د دې لويو علماوو د علومو د درياب څخه يو څاڅكى دى او د محمدي دين د باغچې څخه يو څو غونچې دي، چې په ډېره چابكۍ سره يو ځاى سوي دي كه چيري څه غلطۍ يا كمى پكښې ښكاره سي نو زما د قلم غلطې او د بې علمۍ نتېجه ده. د مهربانۍ له مخي يې اصلاح كړئ د احسان سبب به سي. الله جل جلاله دي پخپل فضل او كرم سره زما پر گناهونو پرده واچوي. ما او تاسو ته دي الله جل جلاله د دې پاكو هستيو د نېكو عملونو كړنلاره را نصيب كړي. الله جل جلاله دي موږ د خپلي رضا، د خپل دين د خپرولو او د خپل رښتيني رسول صلى الله عليه وسلم د اطاعت په دولت و نازوي. آمين

د بزرگانو د پښو خاوري

محمد احتشام الحسن، مدرسته كاشف العلوم

بستي حضرت نظام الدين اولياء دهلي - ۱۸ / ربيع الثاني / ۱۳۵۸ هـ ق

د پيل خبري

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام علي سيد الاولين والاخرين خاتم الانبياء والمرسلين محمد وآله واصحابه الطيبين الطاهرين .

د نن څخه د يارلس سوه كاله وړاندي كله چې دنيا د كفر، جهالت، ناپوهۍ او گمراهۍ په تيارو كې ډوبه وه د مكې مكرمې پر كاڼو او غرونو باندي د رشد او لارښووني سپوږمۍ رابښكاره سوه. تر مشرقه، مغربه، جنوبه، شماله او د دنيا تر هر كونجه پوري يې خپله رڼا ورسوله تر درويشتو كالو په كمه موده كې يې انسان و هغه لوړې مرتبې ته ورساوه چې په تاريخ كې يې د مثال وركولو څخه انسان عاجزه دى او د رشد، صلاح، هدايت او كاميابۍ

هغه مثال يې و مسلمانانو ته په لاس ورکړ، چي په رڼا کي يې تل د ترقۍ او ودي لاري پيدا کيږي او ترسوونو کالو پوري يې پر دنيا باندي داسي حکومت وکړ، چي په دنيا کي هر چا ډغري ورسره وهلي دي ذره ذره سوي دي.

دا يو حقيقت دئ انکار نه سي ځني کېدلای خو دومره بايد ووايم چي دغه پخوانۍ قصې نه څه گټه لري او نه څه تسلی په راتلای سي خود اوسنۍ زمانې حالات او کوم څه چي تېرېږي دا موږ خپله د تېرو مشرانو او بزرگانو پر ژوند باندي يو بد داغ لگولی دئ. د مسلمانانو ژوند چي په تېرو ديارلسو سوو کالو کي په تاريخ کي وکتل سي نو داسي معلومېږي چي موږ د عزت، د بدبې، شان او شوکت مالکان او اجاره داران يو او که د هغه تاريخ څخه نظر واپول سي نو موجوده حالات بنسبي، چي موږ په ډير ذلت، خواری، افلاس او کمزوری کي نغښتي يو. نه زور او دولت سته، نه زرا او دولت سته، نه شان او شوکت سته، نه پخپلو منځو کي مينه او محبت سته، نه ښه اخلاق او نه ښه عادتونه، هره بدي په موږ کي موجوده ده او هره ښکې زموږ څخه په ميلونو ليري ده. دښمنان زموږ په دې بد حال خوشحاله دي او هر ځای زموږ کمزوری، بيانوني پر موږ باندي خاندي، پر موږ ټو کي کوي په دې بسنه نه کوي بلکي زموږ د زړه ټوټي پر نوي ماډرن کلتور مين ځوانان په اسلام او اصولو پسښند وهي. پر هره خبره يې اعتراض کوي او دا پاک دين لغوه او بېکاره بولي. عقل حيران دئ چي کوم قوم چي د دنيا تنده مړه کړې وه نن ولي هغه تېري دئ؟ کوم قوم چي دنيا ته تمدن، تهذيب او ښکلا وربخښلې وه نن ولي هغه غير مهذب او د تمدن څخه ليري دئ؟ د قوم رهنمايانو او مشرانو ډېر پخوا لا زموږ د دې بد حالت پېش بيني کړي وه او په مختلفو طريقو يې زموږ د اصلاح کوښښ کړی و.

مرض بېگاليا جون جون دوکي

ژباړه: ناروغي زياتېږي هر څومره چي دوا خوري. نن تر بد لا بد حالت دئ او راتلونکي به د تېر په پرتله زيات د خطرونو ډک وي نو زموږ پټه خوله کېښنستل دومره لوی جرم دئ، چي بدله يې بيا په هيڅ شی نه سي پوره کېدلای. خو مخکي تر دې چي موږ عملي قدم پورته کړو په کار ده چي لومړی موږ پر هغه شيانو ورغېږو چي له وجي يې موږ د داسي خواری او ذلت سره مخ سوي يو او په دې عذاب کي ښکيل يو. زموږ د دې وروسته پاته والي زيات لاملونه سته، چي د مخ نيولو لپاره يې يو شمېر تدابير نيول سوي دي هر تدبير چي په کار اچول سوی دئ ناکامه او ناموافقۀ سوی دئ په همدې وجه زموږ مشران او رهبران په اميد او وېره کي پراته ښکاري. اصلي خبره دا ده چي تر اوسه پوري زموږ مرض معلوم سوی نه دئ، کوم څه چي بيان سوي دي هغه زموږ مرض نه دئ بلکي زموږ د مرض نښانې دي تر کومه

وخته پوري چي اصل مرض ته توجه ونه سي او پيدا نه سي نو د نښانو اصلاح شونې نه ده او تر کومه وخته پوري چي مور د اصلي مرض اصلاح ونه کړو او معلوم يې نه کړو نو مور ته د اصلاح لپاره خوله خلاصول سخته غلطي ده. زموږ دغه دعوه چي شريعت يو مکمل الهي قانون دى، چي زموږ د دنيا او آخرت د کاميابۍ ضامن دى. بيا نو هيڅ اړتيا نسته چي مور د خپل مرض معلومول پيل کړو او علاج يې شروع کړو بلکي مور ته په کار ده چي په قرآن کي خپل اصلي مرض پيدا کړو او هم د دې مرکز څخه د رشد او هدايت علاج پيدا کړو او څنگه چي قرآن کریم زموږ لپاره تر قيامته پوري قانون دى نو بيا مور ته هيڅ دليل نسته چي مور په دې قرآن عمل نيمگړی کړو. د محکو او اسمانو لوی پاچا پخپله وعده کړې ده، چي د محکي پاچهي او خلافت د مومنانو دى:

<p>ژباړه: الله ﷻ وعده کړې ده، چي په تاسو کي کوم څوک چي مؤمنان دي او نېک عملونه کوي زه به د محکي خلافت ورکوم چي مومنان تل پر کافرانو باندي غالب وي او د کافرانو به هيڅوک مرسته کوونکي نه وي.</p>	<p>وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ ^(۱)</p>
---	---

او دا يې هم تسلي ورکړې ده چي تل به مسلمانان پر کافرانو باندي برلاسي وي او د کافرانو به هيڅوک مرسته کوونکي نه وي:

<p>ژباړه: که چيري دغه کافران ستاسو سره جنگېدلي وای نو خامخا به پر شا تللي وای بيا د دوی هيڅ دوست او مرسته کوونکی نه وي.</p>	<p>وَلَوْ قَتَلْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلُوا الْأَدْبَرُ ثُمَّ لَا يُجَادُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ^(۲)</p>
---	--

د مومنانو تل الله ﷻ مرسته کوي او دوی به تل سر لوړي وي.

<p>ژباړه: د مومنانو مرسته پر مور باندي حق دى.</p>	<p>وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ^(۳)</p>
---	--

<p>ژباړه: تاسو همت د لاسه مه ورکوئ تاسو غم مه کوئ تاسو به غالب ياست که پوره مومنان واست.</p>	<p>وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ^(۴)</p>
--	--

(۱) سورة النور الاية (۵۵).

(۲) سورة الفتح الاية (۲۲).

(۳) سورة الروم الاية (۴۷).

(۴) سورة ال عمران الاية (۱۳۹).

<p>ژباړه: الله ﷻ لره عزت او الله ﷻ رسول او مؤمنانو لره (عزت دئ) مگر منافقان نه پوهېږي.</p>	<p>وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٠﴾</p>
--	---

د پورتنیو آیاتو څخه تر غور وروسته معلومېږي چې د مؤمنانو سر لوري، شان او شوکت، کامیابي او ترقي د دوی د ایمان د صفت سره تړلې ده. که چیري د ده اړیکي د الله ﷻ او د رسول الله ﷺ سره ټینګي وي.

(کوم چې د ایمان مقصود دئ) نو کامیابي به د ده په برخه وي او که خدای مه کړه د ده رابطه د الله ﷻ او د رسول الله ﷻ سره کمزوري سي نو خواري او ذلت به د ده په برخه وي لکه چې په سترگو لیدل کېږي.

<p>ژباړه: قسم په زمانه چې انسان په تاوان کي دئ، مگر نه هغه څوک چې ایمان یې راوړی وي، نېک عملونه یې کړي وي، توصیه په حق او صبر سره کوي (دغه کسان د تاوان څخه خلاص دي).</p>	<p>وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾</p>
---	---

زموږ پخواني مشران په نهايي عزت کي وه او موږ په نهايي ذلت او خواري کي يو، د دې څخه معلومېږي چې هغوی د کامل ایمان څخه برخمن وه او موږ د دې صفت څخه بي برخي يو لکه څرنگه چې د الله ﷻ رښتیني پیغمبر خبر ورکړی دئ:

<p>ژباړه: ژر دئ چې داسي وخت به راسي چې د اسلام به يوازي نوم پاته وي او د قرآن به يوازي نقشونه پاته وي.</p>	<p>سَيَأْتِي عَلِي النَّاسَ زَمَانٌ لَا يَبْقَى مِنَ الْإِسْلَامِ إِلَّا اسْمُهُ وَلَا مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا آيَاتُهُ (٥).</p>
--	---

اوس خبره داده که چیري په واقعي ډول موږ د حقيقي اسلام څخه بي برخي يو کوم چې د الله ﷻ او د ده د رسول ﷺ مقصود دئ او په دې دين پوري زموږ د دنيا او آخرت کامیابي تړلې هم ده نو بله کومه ذریعه ده چې په مټ یې موږ بیرته د دې نعمت څخه برخمن سو؟ او هغه کوم اسباب دي چې په وجه یې زموږ څخه د اسلام روح وتلی دئ او يوازي خالي بدن راپاته دئ. کله چې قرآن تلاوت سي او د محمدي امت د فضيلت وجه ولټول سي نو معلومېږي چې دې امت ته يو لوی او اعلی کار سپارل سوی دئ، چې د هغه په وجه د خیر الامم (يعني غوره د امتو) خطاب ورته سوی دئ، د دنيا د پیدا کېدو څخه لوی مقصد د الله ﷻ وحده لا شریک له ذات او صفاتو پېژندنه ده او دا تر هغه وخته پوري ناممکنه ده

(٥) مشکوة.

چي انسان د بديو او چټلتياوو څخه نه وي پاک سوی او په نېکو او سپېڅلو صفتونو بڼایسته سوی نه وي د دغي خبري لپاره په زرونو انبياء او رسولان راغلي دي او په آخر کي سيد المرسلين حضرت محمد ﷺ راو لېږل سو او بيا د اليوم اکملت لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتي زيري ورکړل سو. اوس نو څرنگه چي دین پوره سو مکمل مقصد لاسته راغلی او پوره دین د عمل لپاره ورکړل سو نو په همدې وجه د نبوت سلسله ختمه سوه، کوم کار چي به انبياوو او رسولانو کاوه په پوره ډول محمدي امت ته وسپارل سو.

ژباړه: اې محمدي امته! تاسو غوره د امتونو ياست د خلگو د گټي لپاره لېږل سوي ياست تاسو په نېکۍ سره امر کوئ او له بدو څخه خلگ منع کوئ او په الله ﷻ باندي ايمان لری.

ژباړه: په تاسو کي يوه داسي ډله پکاره ده، چي خلگ د خيرو لوري ته راوبولي او د بدو څخه يې منع کوي او يوازي دغه خلگ کامياب دي. په لومړي آيات کي د خير الامم وجه دا وښودل سوه، چي تاسو په نېکۍ سره امر کوي او د بدو څخه منع کوئ

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ (٦)

وَلَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٤﴾

په دوهم آيات کي په خصوصي ډول وښودل سوه، چي يوازي هغه کسان کامياب دي چي دغه کار کوي پر دې باندي بس نه ده بلکي بل ځای په ښکاره دغه کار نه کول د لعنت او ملامتيا سبب ښودل سوي دي.

ژباړه: په بني اسراييلو کي چي کوم خلگ کافران وو پر هغوی باندي لعنت کړل سوی دی پر ژبه د عيسى ﷺ او داود ﷺ دا لعنت په دې وجه وسو، چي دوی د هغوی د حکم څخه مخالفت وکړ او د حده ووتل کوم بد کار چي به دوی کاوه د هغه څخه يې نه منع کول بېشکه د دوی دغه کار بد و.

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿١٤﴾ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنِ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥﴾

د دغه وروستي آيات وضاحت په لاندي حديثونو کي کېږي.

(٦) سورة ال عمران الاية (١١٠).

ژباړه: د عبداللہ بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دئ چې رسول الله و فرمايل: ستاسو څخه مخکي امتونه داسي وه چې چا به گناه وکړه نو منع کوونکي به هغه وپراوه او ورته ويل به يې چې د الله جل جلاله څخه ووپرېره دا کار مه کوه کله چې به سبا سو نو د هغه سره به يې ناسته ولاړه کول، خوراک او چيناک به يې ورسره کاوه په دې ډول چې گویا ده بېخي هغه سړی پر گناه باندي نه دئ ليدلی. کله چې الله جل جلاله د دوی دا کارونه وليدل الله جل جلاله د دوی زړونه يو د بل سره گډ کړل او د داود عليه السلام او عیسی عليه السلام په ژبه پر دوی باندي لعنت وويل سو دا په دې وجه چې دوی د الله جل جلاله نافرمانی کوله او تر حد يې تېری کاوه. زما دي قسم په هغه ذات وي چې د محمد صلى الله عليه وسلم روح يې په قدرت کي دئ په بنو کارونو امر کوئ او د بد کارو څخه منع کوئ او بې علمه تر لاس نیسئ په حقه خبره يې مجبور کړئ که نه نو الله جل جلاله به ستاسو زړونه سره گډ کړي او لعنت به درباندي ووايي لکه پر تېرو امتونو چې لعنت وويل سو.

ژباړه: د جابر رضي الله عنه څخه روايت دئ، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم و فرمايل: په يو قوم کي چې يو سړی گناوي کوي او هغه قوم يې د توان سره منع نه کړي نو تر مرگ مخکي به پر دوی باندي عذاب راسي. يعنې په دنيا کي به په ډول - ډول عذابونو اخته سي.

ترجمه: حضرت انس رضي الله عنه د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روايت کړی دئ، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم و فرمايل: کلمه طيبه ويونکي ته گټه رسوي او د عذاب او بلا څخه يې ساتي تر څو چې د حقونو يې بې پروايي نه وي کړې.

۱ : وفي السنن والمسند من حديث عبدالله بن مسعود رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان من كان قبلكم كان اذ عمل العامل فيهم بالخطيئة جآئه الناهي تعزيرا فقال يا هذا اتق الله فاذا كان من الغد جالسك واكله وشاربه كانه لم يره على خطيئة بالامس فلما راي عز وجل ذالك منهم ضرب قلوب بعضهم على بعض ثم لعنهم على لسان نبهم داؤد و عيسى بن مريم ذالك بما عصوا وكانو يعتدون والذي نفس محمد بيده لتأمرن بالمعروف ولتنهون عن المنكر ولتأخذن على يدالسفيه ولتأطرن على الحق اطرا اوليضر بن الله قلوب بعضكم على بعض ثم يلعنكم كما لعنهم.

۲ : وفي سنن ابي داود و ابن ماجة عن جابر بن عبدالله قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول مامن رجل يكون في قوم يعمل فيهم بالمعاصي يقدرن على ان يغيروا عليه ولا يغيرون الا اصابهم الله بعقاب قبل ان يموتوا.

۳ - و روي الاصبهاني عن انس رضي الله عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لا تزال لا اله الا الله تنفع من قالها وترد عنهم العذاب والنقمة مالم يستخفوا بحقها قالوا يا رسول الله

اصحابو کرامو پوښتنه وکړه چې د کلمې طيبيې د حقونو بې پروايي څه شي ده؟ رسول الله ﷺ وفرمايل: چې د الله ﷻ نافرمانی په ښکاره ډول کېږي بيا د دغه کار څخه انکار نه کېږي او نه يې د منع کولو لپاره کوښښ کېږي.

وما الاستخفاف بحقها قال يظهر العمل بمعاصي الله فلا ينكر ولا يغيروا^(٧).

ژباړه: حضرت عائشة رضی الله عنها فرمايي، چې: رسول الله ﷺ زما کړه تشریف راوړی مایې په مخ کې یو خاص اثر ولیدی پوه سوم چې یوه خبره خامخاسته د هیچا سره یې خبرې نه وکړې اودس یې تازه کړ، مسجد ته ولاړی زه د مسجد دیوال ته نژدې ودرېدم چې رسول الله ﷺ څه فرمایي هغه واوړم. رسول الله ﷺ و منبر ته وختی د الله ﷻ حمد او ثنا یې وویل یې وفرمایي: اې خلکو! الله ﷻ تاسو ته امر کوي چې په ښکیو سره امر وکړئ او د بدو څخه خلگ منع کړئ داسې نه چې داسې وخت راسي تاسو به دعا غواړئ زه به یې قبلوم، تاسو به زما څخه غوښتنه کوئ زه به یې نه درکوم زما څخه به کومک غواړئ زه به ستاسو مرسته نه کوم. نبي ﷺ دغه الفاظ وویل او د منبر څخه راکنښته سو.

٤ : عن عائشة رضی الله عنها قالت دخل علی النبی ﷺ فعرفت فی وجهه ان قد حضره شیء فتوضاء وما کلم احدا فلصقت بالحجرة استمع ما یقول فقعد علی المنبر فحمد الله واثی علیه وقال یا ایها الناس ان الله تعالی یقول لکم مروا بالمعروف وانہوا عن المنکر قبل ان تدعوا فلا اجیب لکم وتستلوني فلا اعطیکم وتستنوني فلا انصرکم فمآزاد علیهن حتی نزل.

ژباړه: ابو هريرة رضی الله عنه د رسول الله ﷺ څخه روایت کوي چې رسول الله ﷺ وفرمايل: کله چې زما امت ته دنیا د عزت او درنښت وړ سوه نو د دوی د زړونو څخه به د اسلام عزت او هيبت ووزي او که یې امر بالمعروف او نهی عن المنکر پرېښودی د وحيو د برکت څخه به محرومه سي او که یې پخپلو منځو کې یو دبله ښکنځل کول پیل کړه دالله ﷻ د (رحمت) د نظر څخه به وغورځول سي.

٥ : عن ابي هريرة رضی الله عنه قال قال رسول الله ﷺ اذا عظمت امتي الدنيا نزع مناهية الاسلام واذا ترک الامر بالمعروف والنهي عن المنکر حرمت بركة الوحي واذا تسابت امتي سقطت من عين الله ﷻ^(٨).

(٧) ترغيب.

(٨) كذا في الدر عن الحكيم الترمذي.

په پورتنیو حدیثونو کې د فکر کولو څخه وروسته معلومېږي چې امر بالمعروف او نهی عن المنکر پرېښودل د الله ﷻ د لعنت او غضب سبب جوړېږي.

کله چې محمدي امت دا کار پرېږدي نو د سختو تکلیفونو، غمونو او خواریو سره به مخ سي او د هر ډول غیبی مرستی څخه به یې برخي سي دا ټول هغه وخت رامنځته کېږي چې محمدي امت خپله فریضه پرېږدي او د خپلي ذمه واری څخه غافله سي. همدا وجه ده چې نبی ﷺ امر بالمعروف او نهی عن المنکر د ایمان خاصیت او لازمی برخه یې ګرځولې ده او پرېښودل یې د ایمان کمزوري او ضعف ښودلی دی. د ابو سعید خدری رضی الله عنه روایت دی:

ژباړه: که په تاسو کې څوک بدي وویني نو په لاس دي یې منع کړي که یې په توان نه وه نو په خوله دي یې منع کړي او که یې دا هم په توان نه وه په زړه دي یې منع کړي (یعني په زړه کې دي نفرت ځني وکړي).	من راي منکم منکرا فليغيره بیده فان لم يستطع فبلسانه فان لم يستطع فقلبه وذاک اضعف الايمان ^(۹) .
--	--

دا د ایمان کمزوري درجه ده. نو څرنگه چې په زړه کې بد ځني وړل د ایمان کمزوري درجه ده نو اوله یې تر ټولو کامله او لوړه درجه ده. خو تر دې روښانه د ابن مسعود رضی الله عنه روایت دی:

ژباړه: هر ښي چې مخکي تېرسوی دی خامخا به یې یوه ډله د تربیه سوو ملګرو څخه درلوده چې دوی به د نبی سنت برپایه کول او پوره تابعداري به یې کول الهي دین چې په کومه بڼه او ډول پیغمبر پرې ایښي او په هغه ډول به یې محفوظ ساتی، یوه ذره تغیر به یې نه پکښي راوستی خو تردې وروسته چې د شر او فساد وخت راسي داسي خلګ به پیدا سي چې هغه څه به وایي چې خپله عمل نه په کوي. کارونه به یې داسي وي چې شریعت اجازه نه وي ورکړې نو د داسي خلګو پر خلاف د سنت او حق قائمولو په موخه د لاس څخه کار واخلي مومن دی او که چا د لاس څخه کار وانه خستی د ژبي څخه کار واخلي مومن دی او که یې دا هم نه وکړه بلکي نیت او عقیده یې د داسي خلګو پر خلاف راوستل مومن دی، مګر دا د ایمان آخره درجه ده د ایمان حد پر دغه ځای خلاصېږي که چا دا هم نه وکړل نو په زړه کې یې د خرماختګي د منع د پردي په خیر ایمان نسته.	ما من نبی بعثه الله قبلي الا کان له في امته حواریون واصحاب يأخذون بسنته ویقتدون بامرهم ثم انها تخلف من بعدهم خلوف یقولون مالا یفعلون ویفعلون مالا یامرون فمن جاهدهم بیده فهومؤمن ومن جاهدهم بلسانه فهو مؤمن ومن جاهدهم بقلبه فهو مؤمن ولیس وراء ذالک من الايمان حبة خردل ^(۱۰) .
--	---

^(۹) مسلم.

^(۱۰) مسلم.

د پورتنی کار د اهمیت په موخه امام غزالي رحمته الله علیه داسي فرمايي: په دې کي هيڅ شک نسته چي امر بالمعروف او نهی عن المنکر د ایمان داسي مضبوط رکن دی چي د دین ټوله شيان ورسره تړلي دي د دغه کار د کولو لپاره الله ﷻ ټوله انبياء رحمته الله علیهم رالېږلي دي او که يې علم او عمل پرېښودل سي نو العیاذ بالله د نبوت بې کاره کيدل به لازم سي. دینداري چي انساني شرافت دی کمزوري به سي. سستی به عامه سي د گمراهی او ضلالت لاري به خلاصي سي، جهالت به په ټوله دنیا کي خپور سي، په ټولو کارونو کي به خرابوالی راسي. په خپلو منځو کي به بي اتفاقي او بدنيتي خپره سي، ابادی به وراني سي، مخلوق به تباه او برباد سي، د دې بربادۍ او تباهی درک به هغه وخت معلوم سي چي کله خلگ د الله ﷻ په وړاندي ودرول سي او پوښتنه ځني وسي.

افسوس سل ځلي افسوس کومه خطره چي وه هغه راغله کومو سترگو وېره وليده؟

کان امر الله قدرا مقدورا فانا لله وانا اليه راجعون.

د دغه شنې ستني نښانې له منځه تللي دي د حقيقت او د سمونو برکتونه له منځه تللي دي. د خلگو پر زړونو د سپکوالي او ذلالت مهرونه ولگيدل د الله ﷻ سره د زړه اړيکي له منځه ولاړې د نفسي خواهشاتو تابعداري د ځناورو په څېر روانه ده. د مځکي پر مخ داسي مؤمن پيدا کول گران دي، لږ والي يې څه کوې بينخي نسته چي د حق د ښکاره کولو په موخه دي د چا ملامتيا وزغمي، که يو غښتلی مؤمن ليځي راوغاري د تباهی د ليري کولو لپاره اراده وکړي، د سنت د ژوندي کولو لپاره ميدان راسي نو يقينا دغه کس په ټول مخلوق کي يو امتيازي حيثيت لري او د ښکاره هستی مالک دی. امام غزالي رحمته الله علیه چي په کومو الفاظو د دغه کار اهمیت مودته بيان کړی دی زموږ د بيدارېدو لپاره بسنه کوي.

لومړی وجه دا ده چي مور پورتنی فريضه يوازي په علماوو پوري خاص کړېده او حال دا چي په قرآن کریم کي د الله ﷻ امر و ټولو ته دی د محمدي امت هر وگړی پکښې شامل دی ځکه د دې د سپيناوي لپاره د اصحابو کرامو او خير القرون ژوند ښکاره شاهد دی.

د تبليغ، امر بالمعروف او نهی عن المنکر په علماوو پوري خاص کول او د دوی په ډاډ سره بې غمه کېدل زموږ لويه ناپوهي ده. د عالمانو مسئوليت دا دی چي سيده او حقه لاره وښيي بيا نو عمل په کول او نور پر روانول دا د نورو کار دی، دغه خبره د رسول ﷺ په حديث کي بيان سوېده:

ژباړه: پېشکه تاسو ټول ساتونکي ياست د هر چا څخه به د خپل رعيت پوښتنه کېږي نو پاچا د خلگو ساتونکی دی د خلگو پوښتنه به ځني کېږي. سپری د خپلي کورنۍ ساتونکی دی د خپل کور پوښتنه به ځني

الا کلکم راع وکلکم مسئول
عن رعيتہ فالامير الذي على الناس
راع عليهم وهومستول عنهم والرجل
راع على اهل بيته وهو مسئول عنهم
والمرأة راعية على بيت بعلمها وولده

وهي مسئولة عنهم والعبد راع على مال سيده وهو مسئول عنه فكلم راع وكلكم مسئول عن رعيته^(۱۱).

کېږي او بڼځه د خپل خاوند د کور او اولادو ساتونکې ده په دغه باره کي به پوښتنه ځني کېږي او تاسو ټوله ساتونکي ياست د هر چا څخه د خپل رعيت په اړه پوښتنه کېږي.

قال الدين النصيحة قلنا لمن؟ قال لله ولرسوله ولائمة المسلمين وعامتهم^(۱۲).

ژباړه: رسول ﷺ وفرمايل: دين سراسر نصيحت دئ (اصحاب ﷺ وايي) موږ ورته وويل د چا لپاره؟ رسول ﷺ وفرمايل: د الله ﷻ، رسول ﷺ، د مسلمانانو اميرانو او د ټولو مسلمانانو لپاره.

که فرض کړو چي دا کار يوازي د علماوو لپاره دئ نو اوس خو اړتيا ده وخت د دې غوښتنه کوي چي ټوله د دې کار لپاره ملا وتړي او وخت پکښي ولگوي. دوهمه وجه دا ده چي موږ داسي فکر کوو چي خپله به ايمانونه ټينگ کړو د نورو گمراهي موږ ته هيڅ تاوان نه رسوي لکه چي د دې آيات څخه معلومېږي.

ژباړه: اې ايمان والوو! کله چي تاسو پر لار روان ياست نو د نورو گمراهي تاسو ته هيڅ تاوان نه رسوي^(۱۴).

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَيْكُمْ أَنفُسُكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مِّنْ ضَلَّ إِذَا أَهْتَدَيْتُمْ^(۱۳)

په حقيقت کي د پورتنی آيات څخه مطلب دا نه دئ لکه په ښکاره چي معلومېږي ځکه دغه معنی د الهي حکمت او ديني غوښتنی څخه بيخي خلاف ده ځکه اسلامي ملت ټول د يو بدن مثال لري که د بدن پر يوه غړي باندي درد سي نو ټوله بدن ورسره نارامه وي د دې څخه اصلي مطلب دا دئ چي دين چي هر څومره کمال ته ورسېږي بيا به هم ځيني خلگ وي چي سيده او حق لاره به پرېږدي گمراهي به غوره کوي په پورتنی آيات کریمه کي الله ﷻ و مومنانو ته تسلی ورکوي چي که خپله پر صحيح لاره باندي ودرېږي نو د دوی د گمراهی څخه و تاسو ته د تاوان وېره نسته.

همدا ډول اصل شريعت دا دئ چي سپړی د دين ټوله احکام ومني او عمل په وکړي نو د دين د احکامو څخه خو يو دا هم دئ چي سپړی به امر بالمعروف او نهی عن المنکر کوي. د دغه وينا تائيد د ابو بکر رضي الله عنه په لاندي حديث سره کېږي:

(۱۱) بخاري و مسلم.

(۱۲) مسلم^(۱۲).

(۱۳) سورة المائدة الاية (۱۰۵).

(۱۴) بيان القرآن.

ژباړه: ابوبکر رضي الله عنه وفرمايل: اي خلگو!
تاسو دا آيات وړاندي كوي چې الله جل جلاله فرمايي:
يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا... (الاية) حال دا چې ما
د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي دي، چې څوك يو
ناروا كار وويني او منع يې نه كړي نو نژدې دى
چې الله جل جلاله به يې په عمومي عذاب كې گرفتار
كي

عن ابي بكر الصديق رضي الله عنه قال
ايها الناس انكم تقرأون هذه الاية يَتَأْتِيهَا
الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ لَا
يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا أَهْتَدَيْتُمْ فاني
سمعت رسول الله يقول ان الناس اذا راو
المنكر فلم يغيروه اوشك ان يعمهم الله
بعقابه.

څېړونكو علماوو د پورتنې آيات همدا معنى مراد كړېده. امام نووي رحمته الله عليه د مسلم
شريف په شرحه كې ليكلي: د تحقيق كوونكو علماوو مذهب د پورتنې آيات كريمه په اړه
داسې دى، چې كله تاسو يو نېك كار وكړئ، نو د نورو نه كول يا گمراهي تاسو ته كوم تاوان
نه سي رسولاي لكه چې الله جل جلاله فرمايي: ولا تزر وازرة وزراخرى.

نو كله چې داسې ده نو د كومو شيانو چې امر وركړل سوي دى هغه ټول امر بالمعروف
او نهې عن المنكر دى نو چا چې دا امر برپايه كړى يعنې په بنو كارونو يې امر وكړ او د بدو
كارو څخه يې منع وكړه نو ده خپله ذمه واري او وجيبه پوره كړه نور نو پر ده ملامتيا او الزام د
هغوى نه عمل كول او گناه كول ده ته تاوان نه رسوي (والله اعلم).

دريمه وجه دا ده چې ټول خلك يعنې عوام، خاص، عالم، جاهل او هر سړى نااميده
سوي دي چې نور نو د دين ترقي نه سي راتلاى دا يې يقين دى، چې دا كارگران دى د چا په
مخ كې چې د اصلاح نظام وړاندي سي نو دى په جواب كې ورته وايي چې اوس خو نه
حكومت او نه سلطنت سته، نه د متو زور سته، نه مال او سامان سته، نه د جنگ وسايل سته،
نه مركزي حيثيت سته او نه اتفاق او اتحاد سته. دينداره خلك خو وايي چې اوس څوارلسمه
صدى ده د رسالت د رڼا كمه سوې ده اوس نو د اسلام زوال يو لازمي شى دى. دا خبره
صحيح ده چې څومره د نبوت د رڼا څخه ليري والى راځي د حقيقي اسلام شغلي به كمېږي خو
د دې هيڅكله دا مطلب نه دى، چې د دين د حفاظت او ساتني لپاره به كوښښ او محنت نه
كېږي، ځكه كه چيري داسې وي او زموږ مشرانو هم داسې فكر كړى وي نو تر موږه پوري به
د اسلام د رارسېدو هيڅ لاره نه واى البته زمانه چې ناموافق ده نو د ټولني كړو وړو ته دي
وكتل سي څنگه چې بنايي په هغه ډول دي په زيات همت او استقلال سره كار اخيستل پيل
سي. د حيرانتيا خبره دا ده چې د كوم دين بنسټ چې سراسر پر قرباني او عمل باندي ايښودل
سوى و، نن د هغه دين منونكي سراسر د عمل څخه خالي دي حال دا چې په قرآن كريم كې
ځاى پر ځاى د عمل سبق بنودل سوي دى او تاسو يې هم لولي. يو عبادت كوونكى چې ټوله

شپه عبادت کوي د ورځي روژه نيسي او ټول وخت د الله، الله ذکر کوي دغه سړی هېڅ د هغه چا سره نه سي برابرېدلای چي هغه د اصلاح او هدايت لپاره بې ارامه وي. قرآن کریم ځای پر ځای د جهاد في سبيل الله تاکيد فرمايلي دی او د مجاهد فضيلت يې بيان کړی دی:

ژباړه: هغه کسان چي بېله عذره کور ناست دي د عذر پرته (جهاد نه کوي) د هغه کسانو سره برابر نه دي چي په مال او ځان سره جهاد کوي. کوم کسان چي په مال او ځان سره جهاد کوي د هغه کسانو په پرتله يې فضيلت زيات دی، چي کور ناست دي. د ټولو سره الله ﷺ د نيکۍ وعده کړېده. الله ﷺ د مجاهدينو ته پر ناستو خلگو باندي فضيلت په لوی اجر سره ورکړی دی يعني لويې درجې د الله ﷺ د لوري څخه مغفرت او رحمت ورکړل سوی دی الله ﷺ زيات بخښونکی او زيات مهربانه دی.

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً
وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحَسَنَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا
﴿٩٥﴾ دَرَجَاتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ
غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٩٦﴾

که څه هم د جهاد مقصد د کفارو او مشرکينو و مخ ته ټينگ درېدل دي او د اسلام لوړوالی دی خو له بده مرغه موږ د دې لوړ او خوندور نعمت څخه بې برخي سوي يو، نو تر خپله وسه خوراته په کار ده چي د اسلام لپاره په هر ډول چي کېږي کوبښن او زيار وباسو آخر به زموږ دا لږ لږ هڅي موږ مخ ته ورسوي.

والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا!

ژباړه: کوم خلگ چي زموږ د دين په لاره کي کوبښن کوي موږ د هغوی لپاره خپلي لاري پرانيزو.

په دې کي هېڅ شک نسته چي الله ﷺ د خپل دين د ساتلو او حفاظت لپاره وعده کړېده خو زموږ لپاره د دې دين د ودې او ترقي لپاره هڅي لازمي دي، اصحابو کرامو چي د دين لپاره څومره کوبښونه وکړه عملي گټي يې وليدي او د غيبي مرستو څخه برخمن سوه چي موږ يې نومونه تر اوسه پوري اخلو او مثال پرې وايو.

که چيري موږ د دوی پر لاره باندي ولاړ سو او د کلمې طبيې د لوړوالي او ترقي لپاره ملا وتړو نو يقيناً به زموږ د غيبو څخه مرسته وسي او سرلوړي به سو، ځکه الله ﷺ فرمايي:

(¹⁵) سورة النساء الايتان (٩٥، ٩٦)

ژباړه: که تاسو د الله ﷻ مرسته وکړئ الله ﷻ به ستاسو مرسته وکړي او ستاسو قومونه به تينگ کړي (د شيطان او کافرانو په مقابل کې).

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اِنْ تَنصُرُوا
 اللَّهُ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿١٦﴾

خلورمه وجه دا ده چې موږ فکر کوو چې موږ د دې لوړې مرتبې اهل نه يو چې دا کار وکړو. نو څرنگه چې موږ د دې کار اهل نه يو نو بيا په کومه خوله موږ دا کار شروع کړو داسې نه ده، ځکه چې موږ ته الله ﷻ امر کړی دی، موږ ته د پاته والي هيڅ لاره نسته موږ ته يوازي د الله ﷻ په امر سره کار شروع کول په کار دي دا به انشاء الله زموږ د استقامت او توانايي سبب سي په دغه ډول به تل اوسو، يوه ورځ به الله ﷻ سعادت رانصيب کړي او دا هيڅ کله نه سي کېدلای چې موږ دي د الله ﷻ په لاره کې کوبنس کوو او رحمان او رحيم ذات دي موږ ته نظر نه کوي ځکه په حديث کې راځي:

ژباړه: د حضرت انس رضي الله عنه څخه روايت دی، چې موږ رسول الله ﷺ ته وويل: يا رسول الله! موږ په نېکو امر نه کوو ترڅو چې موږ خپله په ټولو عمل نه وي کړی او نه د بدو څخه منعه نه کوو ترڅو چې موږ د ټولو بدو څخه نه يو منعه سوي، رسول الله ﷺ وفرمايل: تاسو په نېکو امر کوئ که څه هم تاسو په ټولو عمل نه وي کړی د بدو څخه منعه کوئ که څه هم د ټولو څخه تاسو ځان نه وي ساتلی.

عن انس رضي الله عنه قال قلنا يا رسول الله! لا نأمر بالمعروف حتى نعمل به كله ولا ننهي عن المنكر حتى نجتنه كله فقال ﷺ: بل مروا بالمعروف وان لم تعملوا به كله وانها عن المنكر وان لم تجتنوه كله (١٧).

پنځمه وجه دا ده، چې موږ داسې فکر کوو چې ځای پر ځای مدرسې سته، عالمان نصيحتونه کوي، خانقاوي ابادي دي، کتابونه او رسالې چاپېږي دا ټول د امر بالمعروف او نهی عن المنکر څانگي دي په دغه کارو سره فرض غاړې خلاصېږي.

په دې کې هيڅ شک نسته چې دغه ټولي ادارې لازمي دي او توجه ورته کول د ضروري کارو څخه ده ځکه لږه او ډيره رڼا چې سته هغه هم د دغه ادارو برکت دی، خو بيا هم زموږ لپاره يوازي دغه ادارې کافي نه دي او که موږ بس والی په وکړو دا به زموږ بڼکاره غلطي وي ځکه دغه ادارې هغه وخت بس وي چې زموږ د دين سره مينه وای او زموږ په زړو کې د دين شوق او درنښت وای. د نن څخه پنځوس کاله مخکې زموږ په زړو کې د دين شوق موجود و په هغه وخت کې زموږ لپاره دغه ادارې بس وې اوس پرديو قومونو د ډېرو کوبنسبونو په نتيجه کې زموږ څخه د دين جذبه وړې ده د دين سره د مينې پر ځای موږ د

(١٦) سورة محمد الاية (٧).

(١٧) رواه الطبراني في الصغير الاوسط.

مذهب څخه تښتو په داسې صورت کي موږ ته يو بل تحریک په کار دی، چي د هغه په نتیجه کي موږ د عوامو خلکو د دين سره مينه پيدا کړو او مړه جذبات يې بېرته راژوندي کړو که داسې وسي نو موږ د پورتنیو ادارو څخه پوره گټه اخستلای سو او که داسې نه وي نو د دې پر ځاي چي موږ به گټه ځني وانه خلو د هغه ادارو پاتېدل هم گران دي.

شپږمه وجه دا ده چي کله موږ دا کار شروع کړو نورو ته ورځو هغوی زموږ سره په بده طريقه ويني، په سختی سره جواب راکوي، زموږ سپکاوی کوي او موږ بې عزته کوي نو موږ ته دا معلومول په کار دي، چي دا کار د انبياوو دی په داسي تکليفونو او زحمتونو کي بنکېدل د دغه کار خصوصیت دی انبياوو په دغه کار کي تر دې ډير تکليفونه زغملي دي ځکه الله ﷺ فرمايي:

ژباړه: موږ په لومړنيو ډلو کي تر تا وړاندي رسولان لېږلي دي او موږ هېڅ رسول نه دی لېږلي مگر دوی به پسڅند په واهه.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْخِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨﴾ وَمَا

يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٨﴾

رسول ﷺ فرمايي د دعوت په لاره کي چي پر ما باندي څومره تکليفونه او زحمتونه راغلي دي بل پر هېڅ پيغمبر نه دي راغلي. څرنگه چي زموږ سردار او آقا په دې لاره کي دومره غمونه او تکليفونه زغملي موږ هم د ده تابعدار يو د ده کار راسپارل سوی دی موږ ته هم په کار ده چي هر څومره تکليفونه وزغمو.

د پورتنیو بيانونو څخه څرگندېږي چي زموږ اصل مرض دا دی چي په موږ کي ایماني جذبې له منځه تللي دي او اصلي مرض مو د ایمان کمزوري ده، کله چي اصلي شی له منځه ولاړ سي نو ورسره ټول صفتونه ترلي دي هغه هم له منځه ځي زموږ د ضعف او کمزوری اصلي لامل دا دی چي اصلي شی مو پرې ايښي دی هغه امر بالمعروف او نهی عن المنکر دی. بنسکاره خبره ده چي هېڅ قوم تر هغه ترقي نه سي کولای تر څو چي خلگ يې په بنو خويونو او کمالاتو بنایسته نه سي زموږ يوازنی علاج دا دی چي موږ د تبليغ فريضة پوره کړو، ټينگ ودرېږو تر څو زموږ ایمان قوي سي او مړې جذبې مو بېرته را بيداره سي موږ الله ﷺ او رسول ﷺ وپېژنو او احکامو ته يې سر کښته کړو د دغه کار لپاره موږ ته هغه طريقه په کار ده کومه چي سيدالانبياء حضرت محمد ﷺ د مشرکينو د اصلاح لپاره کارول. ځکه الله ﷺ فرمايي:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ﴿١٩﴾

(١٨) سورة الحجر الايتان (١٠ - ١١).

(١٩) سورة الاحزاب الاية (٢١).

ترجمه: بې شکه ستاسو لپاره په رسول الله ﷺ کي (د تابعداري) نښه نمونه ده. همدغه خبري ته امام مالک رحمۃ اللہ علیہ اشاره کړېده: لن يصلح آخر هذه الامة الا ما اصلح اولها! ترجمه: هيڅکله به د دې امت وروستي خلک اصلاح نه سي ترڅو چي هغه طريقه يې نه وي مختاره کړې کومه چي په لومړيو کي اصلاح سوې ده.

کوم وخت چي رسول الله ﷺ د حق دعوت لپاره ودرېدی هيڅوک يې ملگری نه وو او نه يې فکر کېدی يوازي و دنيايوي هيڅ طاقت نه و ورسره، په قوم کي يې ضد او سرکښي نهايي نقطې ته رسېدلې وه، په دوی کي هيڅوک د حق خبري اورېدلو ته تيار نه وو په ځانگړي ډول د کلمې طيبې څخه د رسول الله ﷺ قوم کرکه کوله او ځني بېزاره وه، په دغه وخت کي کوم طاقت و، چي يو مفلس، بې ياره او ناداره انسان خپل ټول قوم د حق و لوري ته راوبولي؟ اوس تاسو فکر وکړئ چي هغه کوم شی و، چي مخلوق يې د رسول الله ﷺ و لوري ته راوبولی او هغه شی چي چا تر لاسه کړی د تل لپاره د رسول الله ﷺ سو. ټولي دنيا ته معلومه ده چي د رسول الله ﷺ يو هدف و، پر هغه يې نظر و او هغه يې مقصد و، (چي په لاندي آيات کي ياد سوې دي):

<p>ژباړه: د الله ﷻ پرته به د بل چا عبادت نه کوو او نه به د الله ﷻ سره په هيڅ شي سره شريک نيسو او نه به موږ د ځينو لپاره څوک په خدايي سره نيسو د الله ﷻ پرته. (چي الله ﷻ پرېږدو).</p>	<p>أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ (٢٠)</p>
--	---

د يو الله د اطاعت او عبادت پرته يې خلگ د نورو شيانو د عبادت څخه منعه کړه، د دښمنانو ټول بندونه او علاقې يې ماتې کړې او يو الهي قانون يې وټاکي او وې بنودل چي د دې قانون څخه مه ليري کېږئ بل لوري ته مخ مه اړوئ.

<p>ژباړه: د هغه شي تابعداري کوئ چي تاسو ته د الله ﷻ د لوري څخه راغلی دی د الله ﷻ پرته د بل چا تابعداري مه کوئ.</p>	<p>اتَّبِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ (٢١)</p>
--	---

پورتنۍ خبره اصلي تعليم و او رسول الله ﷺ ته يې امر سوې و.

<p>ژباړه: اي محمده! د الله ﷻ و لاري ته خلگ رابوله په حکمت او نېک نصيحت سره د خلگو سره په هغه طريقه بحث کوه</p>	<p>ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ</p>
--	---

(٢٠) سورة ال عمران الاية (٢٤).

(٢١) سورة اعراف الاية (٣).

أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ
بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾^(٢٢)

چي بهتره وي بېشكه ستا رب په هغه كسانو
پوه دى چي گمراه سوي دي او په هغو
كسانو عالم دى چي پر هدايت دي.

دغه د هدايت هغه لويه لاره ده، چي د نبي ﷺ او دده د هرتا بعدار لپاره ټاكل سوېده.
ژباړه: ووايه! دا زما لاره ده زه رابولم
په يقين سره زه او هغه څوك چي زما تابعدار
دي الله ﷻ پاك دى او زه د مشركانو څخه
نه يم.

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ
بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٢٣﴾^(٢٣)

ژباړه: تر هغه چا به نو د چا خبره ښه
وي چي د الله ﷻ و لوري ته بلنه كوي او
وايي زه د مسلمانانو څخه يم.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٢٤﴾^(٢٤)

د الله ﷻ و لوري ته د هغه خلكو رابلل چي حقه لاره ځني ورکه وي، گمراهانو ته
هدايت ښودل د نبي ﷺ د ژوند وظيفه ده او دده مبارک اصلي مقصد و د ودي او ترقی
لپاره يې په سلگونو او زرگونو انبياء او رسولان راغلي دي.

ژباړه: موږ ستا منځي هېڅ رسول نه دى
لېږلى مگر دا وحی مو ورته كړي دي چي زما
پرته بل معبود نسته او زما عبادت كوى.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا
نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾^(٢٥)

د رسول الله ﷺ او ټولو انبياوو په ژوند او د ژوند پر هره لحظه كي يې كه سپرى نظر
واچوي نو معلومېږي چي د دوى ټولو مقصد يو و، چي هغه د يوه الله ﷻ پر ذات او صفتونو
باندي پوره يقين ساتل و. هم دا د اسلام مفهوم دى او انسان هم د دې لپاره پيدا سوي دى،
ځكه الله ﷻ فرمايي:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٢٦﴾^(٢٦)

(٢٢) سورة النحل الاية (١٢٥).

(٢٣) سورة يوسف الاية (١٠٨).

(٢٤) سورة حم السجدة الاية (٣٣).

(٢٥) سورة الانبياء الاية (٢٥).

(٢٦) سورة الذاريات الاية (٥٦).

ترجمه: موږ پيرانان او انسانان يوازي د دې لپاره پيدا كړي دي چي عبادت وكړي اوس نو چي اصلي مقصد معلوم سو، ناروغي او علاج يې معلوم سو نو د علاج په طريقه اختيارولو كي زيات مشكلات نه پېښېږي او كه په لاندي ډول طريقه كه د علاج لپاره غوره سي انشاء الله گټوره به وي.

زموږ د ناپوهۍ مطابق د مسلمانانو د كاميابۍ او ترقي لپاره يو نظام غوره سوي دى، چي هغه ته په حقيقت كي اسلامي ژوند يا د پخوانيو مشرانو د ژوند نمونه ويل كېږي. چي لنډه نقشه يې ستاسو په خدمت كي وړاندي كوم: تر ټولو ضروري خبره داده چي هر مسلمان بايد د دنيا د ټولو مقصدونو څخه نظر واړوي او يوازي د كلمې طبيې د لوړوالي لپاره او د الهي احكامو د رواج د ترقي لپاره خپل مقصد جوړ كړي او د دې خبري لپاره ټينگه وعده وكړي چي د الله ﷻ هر امر به منم او د عمل كولو كوښښ به يې كوم او د الله ﷻ څخه به هيڅكله نافرماني نه كوم او د پورتنني مقصد لپاره په لاندي قاعدو سره عمل كوم:

۱- كلمه: د لا اله الا الله محمد رسول الله په صحيحو الفاظو ويل، په معنى او مطلب يې ځان پوهول، په ذهن كي يې د كښنولو كوښښ كول او خپل ټوله ژوند د دې كلمې سره برابر جوړول.

۲- د لمانځه پابندي كول، د شرائطو او ادا ابو لحاظ يې كول، په خشوع او خضوع سره يې اداء كول او په هر ركن كي يې د الله ﷻ د لوى والي او عظمت فكر كول او د خپلي بپوسۍ او بندگۍ فكر كول، لنډه دا چي لمونځ دي په داسي ډول وكړي چي د الله ﷻ په دربار كي د وړاندي كېدو وړ وي او د دغسي لمانځه د توفيق غوښتنه دي وكړي. كه يې نه وي زده زده دې كړي او په لمانځه كي د ټولو شيانو ويل دي ياد كړي.

۳- د قرآن كريم سره اړيكي او مينه كول او محبت ورسره پيدا كول چي په دوو طريقو سره كيداى سي:

الف: د ورځي په ټاكلي وخت كي د قرآن كريم تلاوت په داسي ډول كول، چي په معنى كي يې فكر كوي كه يې په معنى نه پوهېږي نو دغسي دي يې تلاوت كړي او دا فكر دي كوي چي زما كاميابي او گټه په قرآن كريم كي پرته ده. يوازي الفاظ ويل هم لويه ښكمرغي ده د خير او برکت لوى سبب دى. كه قرآن كريم نه سي لوستلاي نو لږ وخت دي د قرآن په زده كړه كي مصرفوي.

ب: د خپلو اولادو، د كلي د هلکانو او نجنو د قرآني د تعليم فكر كول او تر ټولو كارو يې وړاندي فكر كول.

۴ - څه وخت د الله ﷻ په یاد او ذکر کې تېرول او د طریقې لپاره یې د طریقت یو پیر پیدا کول البته چې د سنتو تابعدار وي او دهغه څخه پوښتنه کول که نه نو دریمه کلمه لوستل:

سبحن الله والحمد لله ولااله الا الله والله اكبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم!

پورتني کلمه او درود شريف سهار او ماښام سل ځله لوستل په داسې ډول چې د زړه په پوره ارامتيا سره وي ځکه په حديثو کې يې زيات فضيلتونه راغلي دي.

۵ - هر مسلمان خپل ورور گڼل او همکاري او غمخواري ورسره کول. د اسلامي ځانگړتياوو په موخه دهغه احترام او درنښت کول، د داسې خبرو څخه ځان ژغورل چې د مسلمان ورور د تکليف او درد سبب گرځي. د پورتنيو خبرو دي خپله هم پابندي کوي او د نورو مسلمانانو د هڅولو کوښښ دي هم کوي دا نو داسې کېږي چې په ورځني ژوند کې څه وخت د اسلام د خدمت او خپرولو لپاره بېل کړي، او هم د دې لپاره پوره تيارې وکړي. د کوم دين د خپرولو لپاره چې رسول الله ﷺ، انبياوو ډول - ډول تکليفونه برداشت کړل، اصحابو کرامو او زموږ مشرانو خپل عمرونه پکښې ولگول او د دغه دين لپاره يې خپل ځانونه قربان کړل نو د دغه دين د خپرولو او پاته ساتلو لپاره لږ وخت هم نه لگول لويه بدبختي ده دا هم هغه ضروري فريضه ده چې د پرېښودو له امله يې موږ نن برباد او تباه سوي يو.

لومړی د مسلمان کېدو څخه مطلب دا گڼل کېدی چې د خپل ځان او مال د عزت، اسلام خپرول او د کلمې د لوړوالي لپاره وخت ولگوي که به چا داسې نه کول ناپوه گڼل کېده خو افسوس چې نن موږ ته مسلمانان ويل کېږي خو د دين پر خپرولو خپلي سترگي پټې ساتو بيا هم د دين د خپرولو لپاره هيڅ کوښښ نه کوو. لنډه دا چې د ژوند څخه مقصد د کلمې لوړوالی او د دين خپرول بلل کېږي. دا هم هغه کار دی چې زموږ د دنيا او آخرت کاميابي ورسره تړلې ده دا هم هغه کار دی چې له امله يې نن موږ خوار او ذليل يو. اوس بيا موږ ته د خپل اصلي مقصد راپورته کول په کار دي او د ژوند اصلي مشغله جوړول په کار دي چې بيا رحمت الهي پر جوش راسي او زموږ د دنيا او آخرت کاميابي بيرته رانصيب سي. د دغه کار د کولو څخه هيڅ کله دا مقصد نه دی چې نور کارونه پرېږدئ يوازې دغه کار پر مخ بياياست بلکې مقصد دا دی چې لکه څرنگه چې د دنيا کارونه پر مخ بيايي دغه کار هم ضروري و بوله او وخت ورته بېل کړه او د دنيا کارو ته هم وخت بېل کړه يا په بل عبارت چې څو کسان د دې کار لپاره تيار سي په هفته کې څو ساعتونه پخپله محله (کلي) کې په مياشت کې درې ورځي نژدې همسايگانو ته او په کال کې څلويښت ورځي په ليري ځايونو کې دا کار وکړئ او

کونښن وکړي چې هر شتمن، ناداره، زمينداره، ملازم، عالم او بې علمه په دې کار کې شريک کړي او د دغه کار پابنده يې جوړ کړي.

د کار کولو طريقه

لږ تر لږه دې لس کسان د تبليغ کولو لپاره ووزي، لومړی دې يو امر وټاکي بيا دې سره يو ځای سي د او داسه وروسته دې دوه رکعته نفل وکړي (په دې شرط چې مکروه وخت نه وي) بيا دې و الله ﷻ ته زاری وکړي د کاميابۍ او الهي توفيق غوښتنه دې وکړي د خپلي ثابت قدمۍ دعا دې وکړي بيا به په کراره - کراره د الله ﷻ د ذکر په کولو سره روان سي بې ځايه خبرې دې نه کوي کله چې و ټاکلي ځای ته ورسېږي ټوله دې سره راجمع سي دعا دې وکړي بيا به په ټول کلي گڼت وکړي لومړی به لمونځ په وکړي بيا به د دغه کار د کولو لپاره وعده ځني واخلې او دغه کار ته دې يې تيار کړي، بيا به دغه خلگ د ځان سره بوزي گڼت دې وکړي په ښځو دې هم لمونځ وکړي د پابندۍ وعده دې ځني واخلې. کوم خلگ چې دې کار ته تيار سو نو د هغوی څخه دې هم يو جماعت جوړ کړي او يو امير دې ورته مقرر کړي پخپله نگراني کې دې يې واخلې او د هغوی د کار کولو فکر دې کوي. هر تبليغ کوونکي ته په کار ده چې د خپل امير خبره به مني او هر امير ته په کار ده چې د خپلو ملگرو په خدمت کولو، استراحت کولو، همت زياتولو او مرسته کولو کې دې کمی نه کوي او د کومې خبرې چې مشورې ته اړتيا لري د ټولو ملگرو څخه دې مشوره اخلي او عمل دې په کوي.

د تبليغ ادا

دغه کار د الله ﷻ يو لوی عبادت دی او لويه ښکمرغي ده د انبياوو پر لاره تگ دی، کار چې څومره لوی وي په هغه اندازه ادا غواړي. د دې کار څخه مقصد د نورو هدايت نه دی بلکې د خپل ځان اصلاح او د بندگۍ څرنگوالی دی او د الله ﷻ د حکمونو پر ځای کول دي. د الله ﷻ رضا لټول دي، نو په کار ده چې لاندې ټکي په ښه ډول په ذهن کې کښېښوي او پابندي يې وکړي.

۱ - خپل ټول خرڅ يعني خوړل، څښل او کرایه دي پر خپله غاړه واخلي که مو توان و د بل ناداره ملگري مصرف هم پر غاړه واخلي.

۲ - د خپل ملگري او د دې پاک کار کوونکو خدمت خپل ویاړ وگڼئ، د ملگرو درنښت او احترام وکړئ.

۳ - د عامو مسلمانانو سره په عاجزی او کمینۍ سره معامله کوی، نرمه لهجه او د خوشحالی کره وړه ورسره اختیار کړئ، هیڅ مسلمان ته د سپکاوي او نفرت په سترگه مه گورئ، په ځانگړي ډول د علماوو زیات عزت کوی. لکه څرنګه چې پر موبډ باندي د قرآن او حدیث عزت او عزمت واجب او ضروري دی، همدا ډول د علماوو عزت او درنښت هم پر موبډ باندي ضروري او واجب دی، ځکه الله ﷻ دوی په لوی نعمت سره سرلوړي کړي دي. د علماوو سپکوالی د دین د سپکوالی سره برابر دی او د دین سپکوالی د الله ﷻ د قهر او غضب سبب گرځي.

۴ - فارغه وخت د غیبت، بهتان، درواغو او د لوبو د تماشو پر ځای د دین د کتابو په مطالعه او د نېکو خلکو سره په ناسته تېر کړئ په دغه کار سره به د الله ﷻ او د هغه د رسول ﷺ خبري درته معلومي سي په ځانگړي ډول د تبلیغ په ورځو کي د بې ځایه خبرو څخه بېخي پرېهېز وکړئ. خپل فارغه وخت د الله ﷻ په یاد، ذکر، فکر، استغفار او درود په ویلو او زده کولو کي تیروئ.

۵ - په حلاله طریقه سره رزق حاصلوی، کم خرڅ کوی او د خپلو بچیانو او د نورو شرعي حقوق ادا کوی.

۶ - په اختلافي مسئله او فروعی مسائلو کي څېړنه مه کوی بلکي یوازي د توحید لوري ته دعوت کوی او د اسلام د ارکانو تبلیغ کوی.

۷ - خپل ټول کارونه او ویناوي په اخلاص او صفوف سره بنایسته کړئ په اخلاص سره لږ عمل د ډېري فائدي او برکت سبب جوړېږي د اخلاص پرته په کار کي نه د دنیا گټه سته او نه په آخرت کي کوم ثواب ورته سته. حضرت معاذ ﷺ چې کله رسول الله ﷺ د یمن حاکم وټاکي د لېږلو په وخت کي یې د رسول الله ﷺ څخه غوښتنه وکړه، چې ما ته نصیحت وکړه. رسول ﷺ په جواب کي ورته وویل، چې:

په کارو کي اخلاص او اهتمام کوه، د اخلاص سره مل لږ کار هم کفایت کوي. په بل حدیث کي راغلي دي چې الله ﷻ یوازي هغه عملونه قبلوي چې د الله ﷻ لپاره یوازي سوي وي. په بل ځای کي راځي چې الله ﷻ ستاسو شکلو ته نه گوري بلکي ستاسو زړونو او عملونو ته گوري. نو تر ټولو مهمه خبره دا ده چې په کار کي باید اخلاص وي د ځان نبودني او ریاته هیڅ ځای نه وي پکښې، څومره چې په کار کي اخلاص وي په هغه اندازه به

په کار کي ترقي او تازگي وي. د کار کولو تگلاره په لنډ ډول ستاسو و حضور ته وړاندي سوه، پر اړتيا يې هم کافي رڼا واچول سوه خو خبره دا ده چي دغه تگ لاره به زموږ د دې پرېشاني او بې ارامۍ په حال کي خومره رهبري وکړي او تر کومه حايه پوري به زموږ مشکلات را حل کړي د دغي خبري لپاره و قرآن کریم ته بيا رجوع کوو، قران کریم زموږ دغه کونښن يو گټور تجارت بللی دی او داسي پکښي فرمايل سوي دي:

ژباړه: اي ايمان والو! ايا زه تاسو ته داسي تجارت وښيم چي تاسو د دردوونکي عذاب څخه ژغوري؟ تاسو پر الله ﷻ او پر رسول ﷺ باندي ايمان راوړئ د الله ﷻ په لاره کي په مال او ځان سره جهاد وکړئ دا ستاسو لپاره ډيره بهتره ده که تاسو پوهېږئ، الله ﷻ به ستاسو گناهونه معاف کړي او تاسو به داسي جنتونو ته داخل کړي چي د درختو تر ښاخو لاندي به يې ولې بهېږي. ښه حايونه چي د اوسېدو په باغو کي به وي دا لويه کاميابي ده يوه بله خبره هم سته چي تاسو يې خوښوئ د الله ﷻ د لوري څخه مرسته او ژر برياليتوب دی زېري تاسو مؤمنانو ته درکړل سوي دي.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَذُكُمُ عَلَىٰ
تِجْرَةٍ تُنْجِيكُمْ مِّنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٢٦﴾ تُوْمُنُونَ
بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجُنْهَدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِمَا مَوْلَاكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ
تَعْمُونَ ﴿٢٧﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكِنٍ طَيِّبَةٍ
فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٢٨﴾
وَأُخْرَىٰ يُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ
وَبَشِيرٌ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾

په پورتنی آیات کي د تجارت بیان سوی دی، چي لومړی گټه يې دا ده چي د دردوونکي عذاب څخه خلاصون دی، دغه تجارت دا دی چي موږ به پر الله ﷻ او رسول ﷺ باندي ايمان راوړو او د الله ﷻ په لار کي به په مال او ځان سره جهاد کوو دا هغه کار دی چي زموږ لپاره سراسر گټه ده که په موږ کي لږ پوهه او عقل موجود وي په دغه اسانه کار به موږ ته دومره لويي گټي راکړل سي چي ټول گناهونه به مو معاف سي او په آخرت کي به په لويو نعمتونو سره سرلوړي سو، همدغه لويه کاميابي ده خو په دغه کاميابۍ باندي بس والی نه دی راغلی بله لا دا ده چي په دنيا کي هم موږ ته خوشالي پر دښمنانو برياليتوب او حکومت راکړل کېږي. الله ﷻ موږ ته د دوو شيانو امر وکړ، لومړی دا چي موږ به پر الله ﷻ او رسول ﷺ باندي ايمان راوړو، دوهم دا چي د الله ﷻ په لاره کي به په مال او ځان سره

جهاد کوو. د دغو دوو شيانو په بدله کي الله ﷺ موبړ ته د دوو شيانو وعده راکړه يو په آخرت کي تل جنت، ارام او استراحت. دوهم په دنيا کي برياليتوب او کاميابي. لومړی کار چي زموږ څخه غوښتل سوی دی ايمان دی بنکاره خبره ده چي د دغي غوښتنې څخه مطلب دا دی چي موبړ ته د حقيقي ايمان دولت رانصيب سي. دوهمه غوښتنه زموږ څخه دا ده چي جهاد وکړو که څه هم جهاد دا دی چي موبړ د کافرانو سره و جنگېږو خو اصلي مطلب يې د کلمې طبيې لوړوالی او د اسلامي احکامو جاري کېدل دي، همدغه لوی مقصد د جهاد دی او زموږ د تحریک همدغه مقصد دی. اوس معلومه سوه، چي لکه څرنگه چي د آخرت د ژوند بڼه والی او د عذاب څخه خلاصون پر الله ﷺ او رسول ﷺ باندي په ايمان راوړلو او د الله ﷺ په لاره کي په کونښن کولو پوري تړلی دی همدا ډول د دنيا د ژوند بڼه والی هم په دغه دوو شيانو پوري و تړل سو. کله چي موبړ پر الله ﷺ او رسول ﷺ باندي ايمان راوړو او د الله ﷺ په لاره کي کونښن وکړو ترڅو اسلامي احکام جاري کړو نو بنکاره خبره ده، چي د محکي پاچهي به زموږ وي او د حکومت او خلافت وړ به موبړ يو او زموږ به وي حکم الله ﷺ فرمايي:

ژباړه : په تاسو کي چي کومو خلگو ايمان راوړی وي، نېک عملونه کوي الله ﷺ وعده ورکوي چي د محکي خلافت به ورکوي لکه څرنگه چي مخکي ستاسو يې و خلگو ته ورکړی و. کوم دين چي يې د دوی لپاره خوښ کړی دی هغه دوی ته قوت ورکوي وروسته به د دوی وېره په امن کړو، په دې شرط چي زما عبادت وکړي او زما سره هيڅ شريک ونه نيسي.

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا (٢٨)

په پورتنی آیات کي د ټول امت سره د حکومت او خلافت وعده سوې ده دغه وعده ټولو ولیدل د نبي ﷺ د زمانې څخه د خلفاء راشدینو تر زمانې پوري دغه وعده بنکاره سوه لکه چي جزیره العرب د رسول ﷺ په زمانه کي او نور ملکونه د خلفاء راشدینو و په زمانه کي فتح سول. بیا وروسته که څه هم یووالی نه و، څه وخت پر وخت د نېکو پاچهانو سره دغه وعده پوره کېدل بنکاره سوه، حکم الله ﷺ فرمايي:

ان حزب الله هم الغالبون . ونحوه (۲۹)

اوس نو معلومه سوه چي په دنيا کي ارام، سکون، عزت او آبرو کي د ژوند تېرولو لپاره يوازي لاره دا ده چي موږ په کامل دين کي داخل سو، عمل په وکړو او تر نورو پوري يې د رسولو لپاره په ټينگه ملا وتړو، بلکي خپل ټول ژوند د دغه کار لپاره وقف کړو. الله ﷻ فرمايي:

وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۗ ﴿٢٩﴾ | ژباړه : تاسو ټوله دين ټينگ ونيسئ او ټوټې ټوټې مه جوړېږئ

دا په لنډ ډول د عمل لپاره يو نظام دئ چي په حقيقت کي د اسلامي ژوند او مشرانو د ژوند يوه نمونه ده. دملک ميوات په سيمه کي د يو وخته څخه دغه کاروان دی او د دې نيمگړي کونښن ټټېجه دا ده چي ورځ په ورځ خلگ اخته دي په کار کي ترقي کوي. د دغه کار گټي او فايدي خلگو وليدي تر کومه ځايه چي د ليدلو سره اړه لري. که ټول مسلمانان په اتفاق سره دا کار شروع کړي نو د الله ﷻ څخه هيله لرم چي د دوی ټول مصيبتونه او مشکلات به ليري سي په دنيا کي به په ښه ارامۍ، اطمینان او عزت سره ژوند وکړي او د لاسه ورکړی شان او شوکت به بيرته لاسته راوړي. ځکه الله ﷻ فرمايي:

وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ ۗ ﴿٣١﴾

هر څومره چي ما د خپل مقصد د پوهولو لپاره کونښن وکړ، خو دا د يو څو تجويزونو مجموعه نه ده. بلکي دا يو عملي مسوده (خاکه ده) چي د الله ﷻ يو خوښ بنده سيدي و مولائي مخدومي و مخدوم العالم مولانا محمد الياس رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ واخيسته او د دې پاک کار لپاره يې خپل ټول ژوند وقف کړ. په همدې وجه تاسو په دې بې ربطه کرنښو لوستلو او پوهېدلو بس والی هيڅکله مه کوئ، بلکي دا کار زده کړئ او د دې کار عملي نمونه وگورئ د هغه څخه سبق واخلي او په دغه قانچه کي دي د ځان اچولو کوشش وکړئ هم دې لوري ته متوجه کول زما مقصود دئ. نور بس:

ميري قسمت سی الی پائین یرنگ قبول ﴿﴾ پهل کچه من نی چونی من ان کی دامن کیدی

ژباړه: الهي! زما قسمت ته د قبولیت رنگ ورکړې د لمني لپاره مي يو څه گلان ټول کړل.

(۲۹) بیان القرآن.

(۳۰) سورة ال عمران الاية (۱۰۳).

(۳۱) سورة المنافقون الاية (۸).

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام علي رسوله محمد وآله واصحابه اجمعين
برحمتك يا ارحم الراحمين .

مرتب : مولانا محمد احتشام الحسن ۱۸ ربیع الثاني ۱۳۵۸ = ۷ جولای ۱۹۳۹ م، چهارشنبه

ژیارونکی : مولوي عبدالهادي حماد مقيم جامعه اسلاميه اشرفيه

۱۳۸۶/۱۰/۲۱ = ۱۱ جنوري د ۲۰۰۷ م، جمعہ مبارکہ